

Lokalne archiwa cyfrowe

Aneta Januszko-Szakiel

Instytut Studiów Informacyjnych
Uniwersytet Jagielloński

mol

EBSCO

IBUK LIBRA PWN

Lokalne archiwa cyfrowe komponent systemu archiwistyki społecznej

- zbiory osobiste – tradycyjne i cyfrowe
- lokalne dziedzictwo historyczne - regionalne archiwa społeczne i archiwistyka społeczna (biblioteki, archiwa, fundacje, instytuty kultury, stowarzyszenia)
- Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej CATL (Ośrodek KARTA, 2010)
- Portal zbiorospoleczne.pl (Otwarty System Archiwizacji)
- Centrum Archiwistyki Społecznej (Fundacja Ośrodka KARTA, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2020)
- indywidualne i grupowe praktyki i narzędzia zarządzania zasobami cyfrowymi (PIM, GIM, PDA)
- digitalizacja obywatelska, partycypacyjna

Tworzywo lokalnych, regionalnych, krajowych archiwów cyfrowych

Zbiory tradycyjne:

- egodokumenty (listy, pamiętniki, dzienniki, autobiografie)
- fotografie
- relacje świadków wydarzeń z przeszłości
- świadectwa osiągnięć
- dokumentacja medyczna
- itp.

Tworzywo lokalnych, regionalnych, krajowych archiwów cyfrowych

Zbiory cyfrowe

- wiadomości e-mail, strony internetowe, blogi, dzienniki
- przepisy kulinarne
- rysunki i dzieła sztuki, zdjęcia (z aparatów cyfrowych, smartfonów)
- pliki z muzyką, nagrania wideo, wiadomości i notatki głosowe, wpisy w mediach społecznościowych
- historie wyszukiwania w internecie, listy kontaktów i kalendarze
- arkusze kalkulacyjne, prezentacje i bazy danych
- zapisy osobiste tworzone online lub otrzymywane cyfrowo (wyciągi bankowe, rachunki, podatki)
- dokumentacja medyczna
- pamiętki (cyfrowe odwzorowania obiektów fizycznych)

Lokalne i regionalne dziedzictwo narodowe

- świadectwa życia społecznego
- depozyty rodzin (domów rodzinnych)
- depozyty zakładów pracy, organizacji, instytucji
- pozostają poza „opieką” centralnych instytucji pamięci (archiwów państwowych)
- pozostają pod opieką archiwistów społecznych

Historia wyjęta z szuflad

- 2010 r. Fundacja Ośrodka KARTA
- projekt grantowy pt. „Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej” CATL-e
- adresaci projektu - biblioteki i ich partnerzy działający lokalnie
- ogólnopolski Program Rozwoju Bibliotek prowadzony przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI) w gminach poniżej 20 tysięcy mieszkańców.

<https://publicystyka.ngo.pl/historia-wyjeta-z-szuflad>
Marta Chowanec dla ngo.pl; 14 kwietnia 2014 ;
Historia wyjęta z szuflad [Historia wyjęta z szuflad](#),
wiadomosci.ngo.pl.

EBIB Biuletyn EBIB, nr 6 (151)/2014,
Archiwa prywatne i społeczne jako składnik dziedzictwa narodowego
Artykuł

Fot.2. Ulotka opracowana w Gminnej Bibliotece Publicznej w Raszynie.

<https://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/353/352>

Łukasz Żywulski Gminna Biblioteka Publiczna w Raszynie
Archiwum społeczne a lokalna społeczność w Raszynie

Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej

☰ Cyfrowe Archiwa Tradycji ... 🔍

▼ Biblioteki biorące udział w projekcie Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej Fundacji Ośrodka KARTA. Program realizowany jest w ramach 14 194 wyświetlenia
Opublikowano 25 września
[UDOSTĘPNIJ](#) [EDYTUJ](#)

- Warstwa bez nazwy**
- ▼
- 📍 1 CATL Wisznice
 - 📍 2 CATL Łabunie
 - 📍 3 CATL Łask
 - 📍 4 CATL Podkowa Leśna
- i jeszcze 167

Biblioteka Cyfrowa sieci Cyfrowych Archiwów Tradycji Lokalnej

W roku 2010 Ośrodek KARTA przystąpił do projektu Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej (CATL), realizowanego w Polsce w ramach Programu Rozwoju Bibliotek, prowadzonego przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. W latach 2010–2014 zostali przeszkoleni bibliotekarze ze 110 bibliotek miejskich i gminnych, przy których zostały założone regionalne archiwa społeczne – CATL-e, i które stały się miejscem otwartym i przyjaznym dla lokalnej społeczności, miejscem aktywizującym mieszkańców do ocalania i upowszechniania historii i tradycji. Historia, którą gromadzą i ocalają, dotyczy przede wszystkim wydarzeń, które toczyły się na terenie ich „małej ojczyzny”. Na starych fotografiach, w dokumentach, dziennikach czy wspomnieniach często zapisane jest codzienne życie mieszkańców, ich praca na rzecz miejscowej społeczności, losy rodzinne. To taka historia, która rzadko znajduje miejsce w ogólnopolskim dyskursie historycznym, a która poprzez pojawienie się w cyfrowym archiwum ma szansę zaistnieć ponadlokalnie. Jak podkreśla Maria Czekąła – dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Kuślinie – „Kiedy przed czterema laty dowiedziałam się o projekcie zakładania w bibliotekach Cyfrowych Archiwów Tradycji Lokalnej, nie miałam żadnych wątpliwości, że jedną z tworzących takie Archiwum bibliotek, powinna być kuślińska ksiąznica. Dlaczego? Do naszej biblioteki trafiało każdego roku wiele osób poszukujących wiadomości o gminie, o miejscowościach, które ją tworzą, o ludziach, którzy w jakikolwiek sposób odcisnęli tutaj swój ślad. Miałam świadomość, jak ważne jest dotarcie do źródeł i upamiętnienie lokalnej historii. Byłam już wówczas w trakcie zbierania materiałów do publikacji *Przewodnik po gminie Kuślin*, którą zamierzała wydać nasza biblioteka. Dzięki wspólnej pracy grupy osób, udało się nam pozyskać interesujące materiały – fotografie, dokumenty, przedmioty, które posłużyły do opracowania książki. Niektóre z tych materiałów już zamieszczono w CATL. Inne - dodamy niebawem. Archiwum umieszczone w Internecie pozwala gromadzić i publicznie udostępniać kolekcje dotąd nieznanne szerszej publiczności”.

Ewa Kołodziejska, Małgorzata Kudosz, Maciej Wyrwa (2014)

Biblioteki cyfrowe Ośrodka KARTA jako narzędzie do prezentacji zbiorów archiwistyki społecznej; <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/88>

Centrum Archiwistyki Społecznej

- 2020 r. – powołanie do życia Centrum Archiwistyki Społecznej (wraz z MKiDN)
- kontynuacja i rozwój działań archiwistów społecznych
- integracja, promocja i wzmacnianie polskich organizacji zajmujących się niezależną, oddolną archiwistyką
- dostarczanie archiwistom wiedzy i bezpłatnych narzędzi, w tym programu do opracowywania i prezentacji zbiorów społecznych w internecie – Otwarty System Archiwizacji

Fundacja Ośrodka KARTA

<https://karta.org.pl/nas>

Centrum Archiwistyki Społecznej 1

A+

o nas

Wywodzimy się z ruchu archiwistyki społecznej i działamy na jego rzecz. Dzielimy się wiedzą, inspirujemy i wspieramy inicjatywy z całej Polski. Pomagamy w tworzeniu nowych archiwów społecznych, aby zachować jak najwięcej świadectw życia społecznego i trwale je zabezpieczyć. Odkrywamy dla społeczeństwa fascynujący dorobek archiwów społecznych – tysiące nieznanych dotąd historii, zdjęć, dokumentów życia codziennego. Wzmacniamy znaczenie archiwistyki społecznej – oddolnej, wynikającej z pasji potrzeby zapisywania historii. Wspólnie dążymy do tego, aby rozbudzać zainteresowanie historią społeczną dla lepszego zrozumienia przeszłości i teraźniejszości.

Źródło: *Centrum Archiwistyki Społecznej*

<https://cas.org.pl/o-nas/#misja>

Centrum Archiwistyki Społecznej 2

historia CAS

Wielu z nas działało w archiwach społecznych, a dziś dzięki powołaniu Centrum Archiwistyki Społecznej wspieramy całą dziedzinę. Nasza instytucja powstała z inicjatywy Fundacji Ośrodka KARTA, która prowadzi największe w Polsce archiwum społeczne. Przez kilkanaście lat KARTA podejmowała działania na rzecz całego ruchu, które doprowadziły do powstania Centrum Archiwistyki Społecznej. W lutym 2020 zostaliśmy powołani jako instytucja współprowadzona przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Fundację Ośrodka KARTA. Powołanie Centrum jest publicznym uznaniem znaczenia archiwistyki społecznej jako ważnej dziedziny życia społecznego.

o nas

co robimy

strefa wiedzy

strefa inspiracji

kontakt

Źródło: *Centrum Archiwistyki Społecznej*

<https://cas.org.pl/o-nas/#misja>

Portal zbiorospoleczne.pl

centrum archiwistyki społecznej | zbiorospoleczne.pl

o portalu ▾ archiwa kontakt

otwarty system archiwizacji

Przeszukuj zbiory archiwów społecznych

wszystkie zbiory ▾ WYSZUKIWANIE ZAAWANSOWANE ▾

zbiorospoleczne.pl

o portalu ^

archiwa

kontakt

czym są zbiory społeczne

dołącz do archimistrzów

udostępnij archiwum na zbiorospoleczne.pl

zostań archiwistą społecznym

centrum archiwistyki społecznej

i grafiki

 Audio

 Wideo

 Pliki PDF

Źródło: Centrum Archiwistyki Społecznej
<https://cas.org.pl/o-nas/#misja>

CAS jako edukator i doradca

A+

centrum
archiwistyki
społecznej

o nas

co robimy

strefa wiedzy

Podręcznik dla archiwistów społecznych

Zabezpieczenie cyfrowych zasobów

centrum
archiwistyki
społecznej

o nas

co robimy

strefa wiedzy

strefa inspiracji

kontakt

about us

wydarzenia

zbiory społeczne

otwarty system archiwizacji

małe ojczyzny

letnia akademія archiwistyki społecznej

kongres archiwów społecznych

podcast cas

szkolenia i konsultacje

W czym problem? Czy i gdzie wyzwanie?

badania własne
metoda jakościowa
technika wywiadu

baza archiwów społecznych

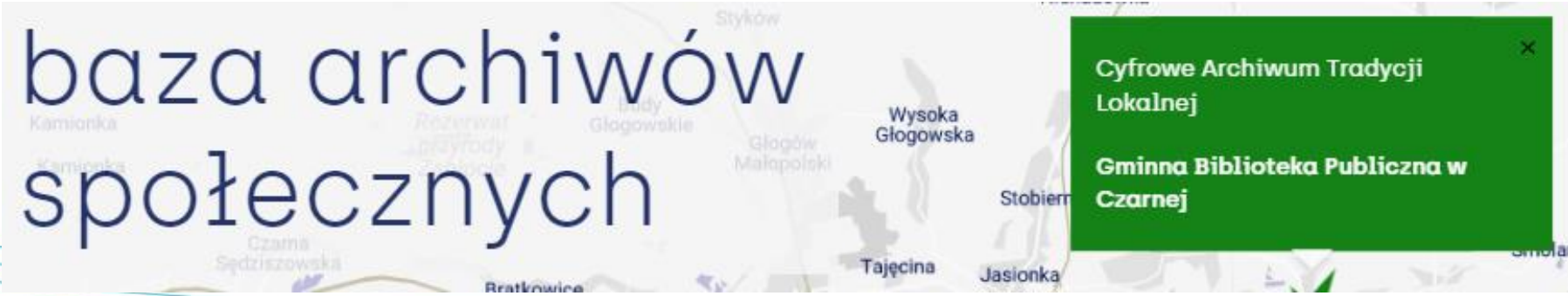
**Biblioteka Południowo-
Wschodniego Instytutu Naukowego**
**Południowo-Wschodni Instytut
Naukowy**

baza archiwów społecznych

Izba Regionalna w Albigowej
Stowarzyszenie „Dla Albigowej”

baza archiwów społecznych

**Cyfrowe Archiwum Tradycji
Lokalnej**
**Gminna Biblioteka Publiczna w
Czarnej**

Pytania (wybór)

- o ocenę poziomu świadomości społeczności lokalnej/indywidualnych osób nt. znaczenia dla dziedzictwa kulturowego oraz wartości materiałów prywatnych dysponentów
- o sposoby zarządzania (postępowania z) materiałem tradycyjnym i cyfrowym
- o trwałe zabezpieczenie zasobów cyfrowych
- o wyzwania, problemy archiwistów społecznych

Wnioski (wybrane)

- poczucie sensu pracy
- poczucie zaopiekowania i bycia w społeczności wokół CAS
- pilna potrzeba wychodzenia i pracy „w terenie”
- zapobieganie utracie zbiorów „pamiętki giną”
- edukacja i uświadamianie „jaką to może mieć wartość”
- brak wolontariuszy, społeczników
- digitalizacja samodzielna lub jako usługa zlecana na zewnątrz
- digitalizacja oddolna (pytanie o jakość?)
- wyszukiwanie, składowanie, archiwizacja długoterminowa (biblioteki cyfrowe, CATL-e/OSA, portal zbiorospoleczne.pl)

bibliotekarz/archiwista społeczny i cyfrowy

- edukacja
- doradztwo
- pośrednictwo między indywidualnym a narodowym „interese” – ochrona dziedzictwa kulturowego

Prywatne kolekcje "cyfrowych rzeczy" mogą:

w jednym przypadku dokumentować powszedniość, w innym stanowić wyjątkowy, cenny materiał do badań nad życiem społecznym, kulturalnym, politycznym, religijnym, znacząco dopełniając zbiory publicznych bibliotek, archiwów, galerii, instytutów pamięci, wpisując się tym samym w obszar zainteresowań cyfrowych kuratorów narodowych zasobów nauki i kultury.

Osobiste archiwa cyfrowe

Indywidualne praktyki i narzędzia zarządzania zasobami cyfrowymi

Historia dzieje się sprawdźmy, czy zdołamy ją ocalić

Miejsca składowania osobistego dziedzictwa cyfrowego:

- na strychu (warunki?)
- w piwnicy (warunki?)
- w garażu (warunki?)
- w laptopie, z którym przemieszczamy się codziennie (???)
- w aparacie fotograficznym (???)
- w kamerze cyfrowej (???)
- w telefonie komórkowym (???)
- w dyktafonie (???)
- na taśmach magnetofonowych, kasetach VHS, dyskietkach, płytach CD, DVD, pendrive'ach
- w komodach, szafkach, szufladach, pudełkach
- w skradzionym laptopie, aparacie fotograficznym, kamerze, telefonie (???)
- na dysku komputera z uszkodzonym dyskiem (podczas przeprowadzki, remontu, zalania, pożaru...)

Personal Digital Archiving - PDA

- indywidualne zarządzanie (gromadzenie, selekcja, ochrona) zasobami cyfrowymi
- archiwizacja osobistych treści zapisanych w postaci kodu binarnego
- ochrona „cyfrowych rzeczy”, które tworzymy każdego dnia.

Personal Digital Archiving - PDA

Termin osobista archiwizacja cyfrowa odnosi się do:

- sposobu przechowywania prywatnych plików cyfrowych
- miejsc ich przechowywania
- metod opisu i organizacji osobistych plików
- powodów, dla których ludzie tworzą i chronią osobiste archiwa cyfrowych aktywów.

Personal Digital Archiving - PDA

- dotyczy także:
 - osób indywidualnych, które tworzą i chcą możliwie skutecznie zarządzać rosnącymi kolekcjami prywatnych obiektów cyfrowych
 - profesjonalnych kuratorów zasobów cyfrowych (bibliotekarzy, archiwistów, muzealników), którzy wchodzą w rolę doradców i trenerów osób z różnych środowisk w przedmiocie dbałości o pliki cyfrowe oraz kryteriów oceny i doboru treści, które powinny zostać zachowane trwale, dla następnych pokoleń.

Osobiste zasoby cyfrowe

Zbiory osobistych archiwów cyfrowych mogą obejmować:

- wiadomości e-mail, strony internetowe, blogi, dzienniki
- przepisy kulinarne
- rysunki i dzieła sztuki, zdjęcia (z aparatów cyfrowych, smartfonów)
- pliki z muzyką, nagrania wideo, wiadomości i notatki głosowe, wpisy w mediach społecznościowych
- historie wyszukiwania w internecie, listy kontaktów i kalendarze
- arkusze kalkulacyjne, prezentacje i bazy danych
- zapisy osobiste tworzone online lub otrzymywane cyfrowo (wyciągi bankowe, rachunki, podatki)
- dokumentację medyczną
- pamiątki (cyfrowe odwzorowania obiektów fizycznych).

Co ochronić trwale?

Według rekomendacji Digital Preservation Coalition przy wyborze obiektów do zachowania oraz podczas powiększania chronionych kolekcji warto zastanowić się:

- co wśród zgromadzonych plików jest znaczące i z jakiego powodu?
- czy i w jaki sposób pliki z różnych folderów i dysków są powiązane i czy są to relacje ważne?
- jakie metadane (np. nazwiska osób na zdjęciach, autor dokumentu) powinny zostać utworzone, aby oddać w przyszłości znaczenie zapisanego pliku?

Trudność – cecha podstawowa PDA

- mniejsze i/lub większe kolekcje:
 - różnych typów plików
 - zapisane w różnych formatach
 - przechowywane w różnych miejscach
 - na różnych urządzeniach
 - różne relacje z obiektami drukowanymi, analogowymi.

Zalecenia Digital Preservation Coalition (1)

- zestaw praktyk indywidualnego zarządzania informacją w długim czasie obejmuje m.in.:
 - stosowanie oprogramowania standardowego, tworzącego pliki odczytywane przez różne wersje i odmiany programów
 - konsekwentne stosowanie konwencjonalnego nazewnictwa plików, łatwego do zapamiętania
 - zmiana nazw niezidentyfikowanych plików zgodnie z przyjętymi konwencjami nazewnictwa plików

Zalecenia Digital Preservation Coalition (2)

- tworzenie wielokrotnych kopii zapasowych plików i przechowywanie ich na różnych nośnikach, w różnych lokalizacjach geograficznych, zarówno w chmurze, jak i na nośnikach fizycznych
- reguła 3-2-1
 - 3 kopie
 - przynajmniej 2 kopie na różnych typach mediów
 - 1 kopię przechowujemy w terytorialnym oddaleniu
- przy modyfikacjach - praca na kopii, nie na oryginale

Zalecenia Digital Preservation Coalition (3)

- testowanie, w znaczeniu okresowe odczytywanie, kopii zapasowych plików w celu identyfikacji dostępności ich treści i upewnienia się, że zawierają te treści, które powinny
- przenoszenie treści plików na nowe nośniki (zalecane co 2 – 4 lat),
- przeprowadzenie prostej analizy ilościowej, identyfikującej liczbę dysków i innych nośników fizycznych, które mogą zawierać pliki osobiste
- korzystanie z oprogramowania typu open source
- określenie, które pliki są najważniejsze i dlaczego, które są niedostępne, które można usunąć

Zalecenia Digital Preservation Coalition (4)

- zastosowanie wbudowanych programów narzędziowych lub bezpłatnego oprogramowania do zarządzania dyskiem twardym oraz zliczania różnych typów plików na komputerze
- analizowanie znaczenia i wartości plików cyfrowych oraz opracowanie aktywnego planu, który obejmuje kryteria wyboru plików do przechowania, ocenę potrzeby migracji plików do nowego formatu zapisu oraz korzystanie z bezpiecznego miejsca składowania danych
- regularne korzystanie z nośników pamięci i upewnianie się, że są w dobrym stanie

Zalecenia Digital Preservation Coalition (5)

- migracja plików do nowszych formatów, jeśli oprogramowanie niezbędne do ich odczytu staje się przestarzałe
- porównywanie dostawców pamięci masowej w chmurze i szukanie bezpiecznej, pozytywnie opiniowanej usługi
- identyfikacja i lokalizowanie sprzętu oraz oprogramowania niezbędnych do uzyskania dostępu do przestarzałych formatów plików znajdujących się w prywatnej kolekcji
- przeniesienie plików ze starszych nośników (np. dyskietek) do nowoczesnego i niezawodnego magazynu

Strategia identify, organize and store your files (1)

zidentyfikuj/określ, gdzie aktualnie przechowywane są twoje pliki cyfrowe; rozważ wszystkie urządzenia, w tym laptop, tablet, aparat fotograficzny lub telefon komórkowy; uwzględnij wszystkie pliki przechowywane w chmurze (Dysk, Box, Dropbox lub inne usługi), także załączniki e-mail.

Strategia

identify, organize and store your files (2)

- zorganizuj/uporządkuj pliki, które chcesz zachować:
 - pamiętaj, że nie wszystkie treści cyfrowe warto poddać archiwizacji! Porządkuj swoją kolekcję cyfrową, usuwając pliki, których nie będziesz potrzebować, stare wersje lub duplikaty
 - utwórz opisowy folder i nazwy plików, zmieniając nazwę w razie potrzeb
 - zastanów się, jaka struktura folderów lub nazwy plików pomogą Ci zlokalizować potrzebne pliki później; porządkowanie plików w folderach według daty może być bardzo przydatne, podobnie jak dodawanie wielu szczegółów w nazwach plików (na przykład „Europe Vacation 2016” mówi o wiele więcej niż „eksport zdjęć”).

Strategia

identify, organize and store your files (3)

- przechowuj kilka kopii swoich plików w różnych lokalizacjach:
 - przechowywanie co najmniej dwóch kopii wybranych plików w różnych lokalizacjach zapewni ochronę przed nieoczekiwaną utratą
 - miejsca przechowywania powinny być fizycznie oddzielne: jeśli przechowujesz jedną kopię archiwów cyfrowych na komputerze domowym, drugą kopię przechowuj w biurze lub w chmurze
 - sprawdzaj pliki co dwa lata, aby upewnić się, że obecne oprogramowanie może je odczytać
 - jeśli kopia twoich archiwów jest przechowywana na fizycznym nośniku (CD / DVD, USB lub innym dysku twardym), sprawdzaj ją co pięć lat, aby zapobiec utracie danych.

„store and ignore”

Nie sprawdzi się w przypadku treści zapisanych cyfrowo, ponieważ te do odczytu potrzebują sprzętu i oprogramowania!

Rola instytucji pamięci w zarządzaniu osobistymi archiwami cyfrowymi

- edukowanie użytkowników jak skutecznie budować, wyszukiwać i organizować zbiory informacji osobistych
- uświadamianie, że o cyfrowe artefakty należy dbać z równą dbałością, jak o obiekty fizyczne
- opracowywanie i testowanie dobrych praktyk oraz dzielenie się nimi z osobami fizycznymi, twórcami i użytkownikami osobistych kolekcji cyfrowych
- na witrynach bibliotek konstruowanie podstron dedykowanych problematyce osobistych archiwów cyfrowych; publikowanie na nich zaleceń, rekomendacji, katalogów dobrych praktyk.

Zadanie dla kogo?

Personal Digital Archiving: An Introduction (June 13)

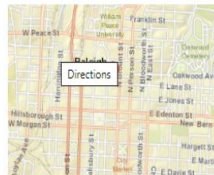

Description:

Personal Digital Archiving: An Introduction

Not sure what to do with yellowing scrapbooks, social media online correspondence? The NC Government and Heritage L (GHL) invites you to an introduction to Personal Digital Archiving interactive workshop. Participants will explore how to preserve your "digital life."

When and Where

Online Learning

- e-Forums
- Past Events
- Web Courses
- Webinars**

Personal Digital Archiving

Increase your understanding of common digital files—digital photos, recordings, video, documents, and others—and learn what it takes to preserve them. Technology changes rapidly. If you don't actively care for your digital possessions you may lose access to them as some technologies become obsolete. Learn about the nature of the problem and hear about some simple, practical tips and tools to help you

Free Webcasts

Find loads of free content available any time in our Webinar Archive or check out our YouTube channel. [View now.](#)

e-Forums

E-mail discussions on library tech services topics led by your peers. [Learn more.](#)

Web Courses

Tech services fundamentals taught by experts. [Learn more.](#)

Webinars

Hour-long online sessions that cover hot topics in tech services. Topics: FDA, cataloging, collections, institutional repositories, preservation. [FAQs](#)

Attendee Testimonials

Read what attendees are saying about ALCTS online learning events.

Dziękuję za uwagę!

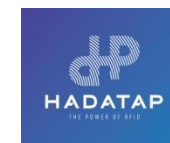
Aneta Januszko-Szakiel

aneta.januszko-szakiel@uj.edu.pl

mOL

libron
ELIBRON sp. z o.o.

BIBLIO
ebookpoint

EBSCO

audiobook.pl

IBUK LIBRA **PWN**

EE
Central and Eastern European Online Library
www.ceeol.com